

UNIVERZITA KARLOVA - FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ANGLICKÉHO JAZYKA A DIDAKTIKY

Vztahy mezi staroseverskými adjektivními výpůjčkami v angličtině a jejich staroanglickými protějšky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Čermák, CSc.

Řešitel: Světlana Müllerová

Abstrakt:

Cílem této diplomové práce je prozkoumat vzájemný vztah šesti slovních párů v historii angličtiny. Každý z nich zahrnuje staroseverskou adjektivní výpůjčku doloženou ve střední angličtině, staroanglický protějšek této výpůjčky a zároveň – pro hlubší porovnání – středoanglický reflex daného staroanglického slova. Zkoumání tohoto vzájemného vztahu zahrnuje analýzu daných slov s odkazem na jejich: (i) formální vlastnosti, (ii) syntaktické funkce, (iii) lexikální pole a (iv) vnější faktory, které by mohly mít vliv na jejich přežití či zastaralost, jako je žánrové vymezení, náležitost k určitému typu textů nebo zeměpisná lokalizace. Popis lexikálních polí daných slov vychází z jejich sémantické klasifikace v *Historical Thesaurus of English*. K lokalizování výpůjček poslouží lingvistické profily v *Linguistic Atlas of Early Middle English* a *Linguistic Atlas of Late Mediaeval English*.

Tato analýza se zakládá na výskytech jednotlivých slov excerpovaných ze slovníků *Middle English Dictionary* a *Dictionary of Old English*, a zároveň též ze souvisejících korpusů *Dictionary of Old English Corpus* a *Penn-Helsinki Parsed Corpus of Middle English: version 2*. Faktory přispívající k přežití daných slov, nebo naopak k jejich zastarání, jsou pro každé dané slovo vysoce individuální, ačkoliv se u slov domácí slovní zásoby a přicházejících staroseverských výpůjček liší. Za nezbytné pro přežití, co se výpůjček týče, se považují ty faktory, které usnadňují jejich rozšíření v komunitě mluvčích, a tak i jejich následné uhnízdění v aktivní slovní zásobě. Pro domácí slova jsou naproti tomu důležité ty vlastnosti, které zajišťují jejich nezávislost na těch schématech a vzorcích, od kterých se postupně upouští, jakými jsou například ablautově odvozené tvary.

Klíčová slova:

staroseverština, staroangličtina, střední angličtina, lexikální pole, konkurence, konkurenční vztah, překryv v užití, lexikální výpůjčky, staroseverské impozice (Old Norse impositions),¹ zastarávání slovní zásoby, lokalizace, textová přináležitost, žánrové vymezení, adjektiva, *Middle English Dictionary* (MED), *Dictionary of Old English* (DOE), *Oxford English Dictionary* (OED), *Historical Thesaurus of English* (HTE), *Dictionary of Old English Corpus* (DOEC), *Penn-Helsinki Parsed Corpus of Middle English: version 2* (PPCME2), *Linguistic Atlas of Early Middle English* (LAEME), *Linguistic Atlas of Late Mediaeval English* (LALME)

¹ termín „impozice“ je v této práci užíván obdobně jako je tomu v článku Víta Bočka (2013: 21), rozlišujícím mezi *přejímáním* (borrowing) a *přenášením* (impozice): Boček, Vít (2013) ‘Praslovanština, jazykový kontakt a kontaktní lingvistika’. *Slavia*, ročník 82, sešit 1-2, pp. 15-34.